

Алқалы ТОПТЫҢ ажары

л 2005

9445к

Алқалы Шоптың Ажары

Әндер, қара өлендер,
мақал-мәтелдер,
жұмбақтар, жаңылтпаштар,
анекдоттар, аталы сөздер

Алматы
“Жалын баспасы”
2005

ББК 24 Қаз 7
А 44

Қазақстан Республикасының Мәдениет,
ақпарат және спорт министірілігінің
бағдарламасы бойынша шығарылып отыр

*Мұқабаның бірінші және төртінші бетінде –
тұңғыш ССРО халық әртісі, ССРО мемлекеттік
сыйлығының екі мәрте лауреаты, “қазақ бұлбұлы”
атанған әнші Күләш Байсейітова*

А 44 Алқалы топтың ажары. Жинақ. /Кұраст. –
С.Жекеев. Алматы: “Жалын баспасы” ЖШС, 2005. –
432 бет.

ISBN 9965-693-15-3

Той, ас, жиын, мереке сияқты алқалы топтың ажары –
ақылды сөз, ұтқыр әзіл, күлкілі қалжың, әдемі өн, мақал-
мәтел, жұмбақ, жаңылтпаш, жыр, қара өлең, қағытпа сөздер,
анекдоттар. Бұл жинаққа осы үлгілердің ең таңдаулы дегендері
топтастырылды.

А $\frac{4702250200-01}{408(05)-05}$ 1-2005

ББК 84 Қаз 7

ISBN 9965-693-15-3

© “Жалын баспасы” ЖШС, 2005

ҚҰРАСТЫРУШЫДАН

Әндердің өзі, әндердің жинағы — үлкен мәдениетіміздің үлкен бір бөлімі. Хайдолла Тілемісов ағамыз өмірден өткелі бері әндер жинағын шығару ісі едәуір жетімсіреп қалды. Біз сол олқылықты сәл де болса толтырсақ деп талап қылдық.

Баспасөз беттерінде ілгері-кейінді жазылған пікірлер мен таластарды ескере отырып, біраз өннің иесін дұрыс көрсетуге тырыстық. Мәселен, Нәбиден Әбуталиев ағамыз “Жиырма бес”, “Тоқсан бес” әндерін Салғара Жанкісұлы шығарған дейді (“Қазақ әдебиеті”, 20.12.1985). Ал Сәбит Мұқанов айтатын мәтін мынандай:

— Баласы Қаратоқа Зілғара едім,
Алмаған әке тілін бір бала едім,
Кешегі жиырма бес қайтып келсе,
Төрт бұрышын дүниенің шырмар едім.

Ал Мұхтар Әуезов “Абай жолы” романында: “Жаңа замандарда Зілқара шығарған “Жиырма бес” Тобықты әлі естімеген толқыны, сәні бар, нағыз тамыр бойлар ән еді”, — дейді. (Алматы, 1961-жыл, 442-бет). Біз бұл әнді Зілғаранікі дегенді дұрыс санадық. “Сұрша қыз” өнінің иесі хақында да үш алуан пікір бар: бірі Балуан Шолақтікі, екіншісі Жаяу Мүсанікі, ал үшіншісі Арап деген кісінікі дейді. Балуан Шолақпен кездескені тарихи шындық болғандықтан, одан үйренгенін өз аузынан Ерзақовичке жазғызғандықтан, біз Кенен Әзірбаевтың “Сұрша қыз” Балуандікі дегеніне тоқтадық.

Әлі де иесін таппай немесе жалған ие тауып жүрген әндер бар болар. Олардың тағдыры да, тарихы да, сөз жоқ, талайды толғандырады.

Кей әннің бағы кездейсоқ ашылып жатса, кей әннің бағын тарихи жағдайлардың дүмпуі байлап та келді. “Менің мектептерім” атты кітабында (Алматы, 1950) Сәбит Мұқанов Сегіз сері мен “Мақпал” жыры жайында кең молынан жазса, сол кітаптың “Есею жылдары” деп аталған жаңа нұсқасында (1970) соның бәрін қысқартып тастады, себебі Сегіздің орысқа қарсы әрекеті бар-ды. Үкілі Ыбырайдың азаматтық, өнерпаздық тарихын қалпына келтіруде Сәбеңнің біраз қызмет жасағанын әркім білетін шығар деп ойлаймын. Кезінде Ыбекеңнің қамауға алынуына тікелей Жұмабай Шаяхметовтің қатысы болғандықтан, оның әндері де насихатталмай, тіпті әйгілі “Гәккүдін” иесі сол екені де айтылмай келді.

Кеңес заманының идеологиялық талабына тура келмегендіктен, әр жылдары талай әнге жаңа мазмұнды мәтін жазылды. Соның салдарынан біраз әннің иесі адасты, есесіне, әйтеуір, әннің өзі сақталып қалды. Кейде бір ән әр жерде әртүрлі аталып, соның салдарынан бір әнді басқа-басқа екі ән сияқтандырып та жіберді. Мұның бәрін реттеу тек ғылымның ғана қолынан келеді. Ал халық әндері мен халық сазгерлерінің шығармасын талдап, иелігін дәлелдеп жатқан ғылыми ортаны өз басым әзірше біле бермеймін.

Айта берсек, әрине, өкініш көп. Өкіне бергеннен гөрі қолдан келетін бірдемені бітіре берген де орынды шығар деп ойладық.

Ән тарихы – халқымыздың мәдени тарихының жарқын беттерінің бірі, сондықтан оны анықтай беру – бәрімізге парыз. Пікір білдірушілердің мына мекенге хабарласуын қалаймыз:

050009, Алматы қаласы, Абай даңғылы, 143-үй, 244, 245-бөлме, “Жалын баспасы”.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ӘНҰРАНЫ

Әнін жазған — Мұқан Төлебаев,
Евгений Брусилловский,
Латыф Хамиди

Өлеңін жазған — Мұзафар Әлімбаев,
Қадыр Мырзалиев,
Тұманбай Молдағалиев,
Жадыра Дәрібаева

Жаралған намыстан қаһарман халықпыз,
Азаттық жолында жалындап жаныппыз.
Тағдырдың тезінен, тозақтың өзінен,
Аман-сау қалыппыз, аман-сау қалыппыз.

Еркіндік қыраны, шарықта,
Елдікке шақырып тірлікте!
Алыптың қуаты — халықта,
Халықтың қуаты — бірлікте.

Ардақтап анасын, құрметтеп данасын,
Бауырға басқанбыз баршаның баласын.
Татулық, достықтың киелі бесігі —
Мейірбан Ұлы Отан, қазақтың даласы!

Еркіндік қыраны, шарықта,
Елдікке шақырып тірлікте!
Алыптың қуаты — халықта,
Халықтың қуаты — бірлікте.

Талайды өткердік, өткенге салауат,
Келешек ғажайып, келешек ғаламат.
Ар-ождан, ана тіл, өнеге — салтымыз,
Ерлік те, елдік те ұрпаққа аманат!

Еркіндік қыраны, шарықта,
Елдікке шақырып тірлікте!
Алыптың қуаты — халықта,
Халықтың қуаты — бірлікте.

Саусақ бірікпей, ине ілікпейді.

*Тізерлеп өмір сүргеннен,
Тіке тұрып өлген артық.*

*Өзін өзі білген ер бақытты,
Өзін өзі билеген ел бақытты.*

*Жерді жамандама, — сені туган анаң,
Халықты жамандама, — паналайтын панаң.*

*Бөлінгенді бөрі алар,
Ұзағанды ұры алар.*

Отанды сүю отбасынан басталады.

Бір жылы сөз — бір күндік азық.

“ӘН САЛСАҢ, ӘЗІМДЕЙ САЛ БАЯУЛАТЫП”

ХАЛЫҚ ӘНДЕРІ

АБАЙКӨК

Домбыра екі ішекті жүқа қақпақ, ай,
абайкөк.

Тар жерде қиын екен өлең таппақ!

Абайкөк!

Әй, өтесің, күнім, амал жоқ!

Кіші іні, үлкен аға отырғанда, ай, абайкөк.

Қызыл тіл, баяуламай, жорғалап бақ.

Домбырам екі ішекті қолға алайын,

Қайырып он екі алуан ән салайын.

Жиылып өңшең құрбы отырғанда,

Мен неғып бұл қызықтан құр қалайын?!

АБАЙКӨК

Қаройда ма ауылың, Бозталда ма, абайкөк,

Қарай-қарай артыңа көз талды ма, абайкөк.

Әй-ау десем, артыңа қарамайсың, абайкөк,

Шыныменен көңілің бек қалды ма, абайкөк.

Есік алды мойылды сай,

Басына бұлбұл қонсашы-ай.

Күнде жиын, күнде той,

Заман сондай болсашы-ай.

Дәйім менің мінгенім сүрша құнан,
Қозы ағыттым көгеннің бұршағынан,
Шыныменен пейілің менде болса,
Жолығайық ауылдың сырт жағынан.

АБАЙ, КҮНІМ-АЙ

Айналайын қарағым, орта бойлыым,
Сары майдан айырып, торта қойдым.
Кеше ғана өзінді көрсем дағы,
Күлімкөз деп атыңды жорта қойдым.

Абай, күнім-ай,

Ай, күнім-ай,

Апырмай-ей,

Ай-ай-ай.

Айналайын көзіннен күлімдеген,
Басқан ізің дұшпанға білінбеген.
Дарияның түбінде сен – ақшабақ,
Алтын қармақ салсам да ілінбеген.

АҒАЖАН, ЛӘТИПА

Жағыз салған көктемнің гүліндейсің,
Тіскен алма жайсанның бұріндейсің,
Құлше берген балалай алдай түсіп,
Бер жағылмен әншейін күлімдейсің.

Ағажан, Ләтипа,

Гүлмайдан Қаптапа,

Бір қыял, бір зыял,

Беу-беу, Ләтипа!

Ләтипаның қолында тауһар жүзік,
Бозбалалар қарайды көзін сүзіп.
Бір ауыз сөз естімей жүрсем дағы,
Кете алмадым өзіннен күдер үзіп.

Құлтырған бейне гүл,

Қызықты жас өмір.

Бір сенде жүрегім,

Құрбыжан, өзін біл.

АЙ-АЙ, БОЗЫМ – 1

Балға табы кетпейді темірдегі,
Сенің бейнең өшпейді көңілімдегі-ай, ау.
Қырғауылдың мойнындай мың құбылған,
Қылығыңды қайтейін інірдегі-ай, ау.

Ай-ай, бозым,
Келе алмадым жер шалғай
Жалғыз өзім-ай, ай.

Қонақ үйге келмейді от алғалы,
Етінді ас, көжеңді қотардағы-ай, ау.
Мойынындай аққудың мың бұралған,
Қылығыңды қайтейін жатардағы-ай, ау.

АЙ-АЙ, БОЗЫМ – 2

Той дегенде мінемін дөненімді,
Жақсылардан аяман өнерімді.
Топ алдында осындай сынға түсіп,
Бір тексеріп қояйын өлеңімді.

Ай-ай, бозым,
Аялаған, жан қалқа,
Келді-ау кезің, әй.

Өлеңімді тыңдаған не дейді екен,
Жақсыны өлең қолтықтан демейді екен, ау.
Бір-екі ауыз тойда өлең таппаған жан,
Бай болса да бәрібір кедейге тең, ау.

АЙНАМ-АУ

Басың биік, Алатау, тақиядай.
Шалғыныңды ел басып жапырады-ай.

Айнам-ау,
Алғаным жоқ сырынды,
Әлдеқалай қайдам-ау.

Оралыңның барында ойна да күл,
Өтіп жалған барады қапыяда-ай.

Басың биік, Алатау, қары кетпес,
Ақ жүзінен сұлудың өрі кетпес.
Сен есіме түскенде, беу, қалқатай,
Тамағымнан титімдей тары да өтпес.

АЙ-АЙ, ЖАНЫМ

Көк өрікті дегенде, көк өрікті,
Көк өріктің сабағы көгеріпті.
Оралыңның барында ойна да күл,
Ойнамаған, күлмеген не көріпті?
Ай-ай, жаным, ай, жаным,
Асыл жаным,
Керегі жоқ өзіңнен басқа жанның.
Қара жерге қар жауса, қақ тұрмайды,
Біздей жігіт сіздерге таптырмайды.
Ауылыңның сыртынан әнге салсам,
Кемпір мен шал тыржындап жақтырмайды.

Тасуың-ай, қарындас, тасуың-ай,
Дедектетіп жүрмесін ашуың-ай.
Егер мені шын сүйсең, асыл еркем,
Ертең кешке дайын тұр қашуыңа-ай.

АЙҚАРАКӨЗ

Күндіз ойдан кетпейсіз, түнде-түстен,
Ай сәулесі секілдім көзге түскен.
Айқаракөз,
Жүрмісің
Сау-сәлемет,
Қызыл гүлім-ай?
Қазы-қарта, жал-жая, бал мен шекер,
Ас болмайды бәрі де сенсіз ішкен.

Тау көрінер алыстан мұнарланып,
Екі ғашық ойнайды құмарланып.
Оң жағында шіркіннің жатар ма еді,
Ақиықтай түлкі алған жұмарланып.

АЙ-ХАЙ, ЗАМАН-АЙ!

Өленді неге отырмыз дүрілдетпей,
Ай-хой, заман-ай.
Қалайық дүрілдетіп заман өтпей,
Әй, уәй.

Барында оралыңның ойна да, күл,
Ай-хой, заман-ай.
Түбіне заманның түр көзім жетпей,
Әй, уәй.

Мың салсаң бір баспайды шабаныңыз,
Ай-хой, заман-ай.
Ауырар, жаяу жүрсек, табанымыз,
Әй, уәй.

Барында оралыңның ойна да, күл,
Ай-хой, заман-ай,
Болады әлдеқандай заманымыз.
Әй, уәй.

АҒАЙША (АҚ АЙША)

Айналайын, Ағайша, асыл айым,
Мінезімді несіне жасырайын.
Расыңмен көңіліңді берсең маған,
Бала қаздай жем беріп асырайын.

Мінген атым торы ала-ай,

Жалтарады қояндай.

Татулықтың белгісі

Қозы Көрпеш — Баяндай.

Аяңда, сәулем, аяңда-ай,

Аяңдашы аянбай.

Сен қалайсың, Ағайша, мен дегенде,

Ұшар қанат менде жоқ сен дегенде.

Тигізетін құрбыңа пайдаң бар ма,

Күндіз-түні сені ойлап шөлдегенде?

АҚБАҚАЙ

Ат қайда Ақбақайдай шаппай желген,

Қыз қайда құдашадай көзі күлген.

Алыстан ат арытып келгенімде,

Шақыртпай еш адамға өзі келген.

Ахау, ау, сәулем-ай,

Өзі келген-ай,

Аха-ха-хау, арман-ай.

Мыс та алтын, жез де алтын, алтын да алтын,
Адамда сөз болмайды айтылмайтын.
Сыртынан жүзін көріп қызыққанмен,
Табылмас нағыз алтын жарқылдайтын.

АҚ БАЯН

Енді есен бол, Баянның қалған елі,
Сен де есен бол, Арқаның қоңыр желі-ай!
Ақ Баян,
Ақ жүрегім көпке аян.
Қаз қаңқылдап жататын, қу сыңқылдап,
Құмық меруерт ақ қайран шалқар көлі-ай.

Баян көлі айнадай мөлдір бұлақ,
Жататұғын сарқырап, ағын құлап.
Көк иісті майсаны жарып құлап,
Қызығына тоймайсың, жатсаң сұлап.

АҚ ЕРКЕ

Ойыл қайда, Жем қайда, Сағыз қайда?
Өткір қылыш, жүйрік ат жанға пайда.
Ат сабылтып алыстан келгенімде,
Қарсы алатын құрметтеп сәулем қайда?
Ақ Ерке, аман бол сен,
Шыбыным, шыбыным,
Ойналық, кел,
Шашбаулым, шашбаулым!
Тәтті сөзің көңілімді кетті басып,
Айта алмадым тар жерде сырымды ашып.
Сен алтынға балаған құрбым едің,
Қоштасайық, кел бермен, құшақтасып.

Ерін баққан қатын елін де бағарды.

Бейнет көрмей, дәулет жоқ.

АҚ КЕРБЕЗ

Мінген атым астымда бұқпа қара,
Ақ бетіңе шаң тисе, ыққа қара.
Деңгейінен аулыңның ән салайын,
Танымасаң даусымды, шық та қара.

Бетегелі белден боз,
Уағдалы еді айтқан сөз,
Айрылысар күн туды,
Қош-есен бол, айдай,
Ақ Кербез, Ақ Кербез!

Айналайын, қарағым, қиылған қас,
Сені ойласам, көзіме келеді жас.
Өзіңе арнап хат жазып жіберейін,
Сағынғанда оқы да, бауырыңа бас!

АҚ КӨЙЛЕК

Ақ көйлек жыртылмайды,
ей, кең болған соң,
Ойнайды екі жақсы,
ей, ақ көйлек, көңіл жай,
тең болған соң, айдай-ау.
Бұл жерге келмес едім,
ей, келіп тұрмын,
Бұл жерде көңілге алған,
ей, ақ көйлек, көңіл жай,
сен болған соң, айдой-ау.

Етегін ақ көйлектің, ей, бүрмелеген,
Ошаққа от жағалмайды, үрлемеген,
Бір күдік әсте ойымнан, ей, кетер емес,
Өзінді біреу бұзып жүр ме деген.

Ақ көйлек, қара бешпет, ей, жарасымды,
Жан қалқа кей мінезің бала сынды.
Көзіме сенен сұлу, ей, көрінбейді,
Үстіне жапсырса да бар асылды.

Базар — бай, базаршы — кедей.

АҚҚҰМ

Аққұмның бір қызы бар Іңкәр атты,
Сөзі бар алуа шекер, балдан тәтті.
Адамның өзім көрген абзалы екен,
Айтайын өлең қылып перизатты.

Көзімнің жанарындай сәулем едің,
Көңілімнің қуанышты дәурені едің.
Ойымнан жатсам-тұрсам еш кетпейсің,
Басымды не сиқырмен әуреледің?!

АҚСҰҢҚАР

Жебесі шын күмістен садағымның,
Әдеті осылай ма еді базарлымның?
Несіне сөйлер сөзден іркілейін,
Тұсына кез келгенсін ажарлымның.

Ақсұңқар, неге қонбайсың,
Дариға-ау, жайған торға.

Қарағым, айналайын, қасың керік,
Мал болсаң, алар едім бәсің беріп.
Мен саған басыбайлы бол демеймін,
Жүреңші азғантай күн қасыма еріп.

АҚТОЛҒАЙ

Бозбалада тағат жоқ қыз дегенде,
Таптырмайды қыз деген іздегенде,
Ақтолғай.

Біздің көңіл қашаннан өзінде ғой,
Сіздің жүрек не дейді-ау біз дегенде?

Ақтолғай.

Барайын десем, жер шалғай,
Бармайын десем, ел қандай.
Адасамын, айнама-ау,
Ойларыма ормандай.

Өтті-кетті бір дәурен шегіншектеп,
Түн кешуге біз қалдық еріншектеп,
Ақтолғай.

Ерке едің еліктей, көркем едің,
Қалыпсың ғой бір үйге келіншек боп,
Ақтолғай.

Барайын десем, жер шалғай,
Бармайын десем, ел қандай.
Қарайлаумен жүрсің бе,
Қан тамырдай жолдарға-ай.

АЛАТАУ

Өлеңі Иса Байзақовтікі

Бұлт бұған басынды қарлы Алатау,
Бір заманда қайғылы, зарлы Алатау.
Жезтырнақтың қойныңа қолын салып
Сұмырау сорған сүтінді шерлі Алатау.
Асқақтаған Алатау,
Бауырың толған бақша-бау
Май айында майысып,
Жұпар исің аңқыйды-ау.
Мұзың күміс, суың бал, тасың мыстан.
Таудан бұлақ ағады-ау алтын құсқан.
Қызыл туың желбіреп, желкілдетіп,
Қоныс алды іргеңнен Қазақстан.

АЛ БҮЛБҮЛ ӘНІМ

Біздің жақтың жолықсаң еркесіне,
Қарамайды тонының келтесіне.
Ал бұлбұл әнім,
Заулатшы-ай, жаным, әй.
Жалғыз атын қонаққа кешке сойып,
Жүген ұстап қалады ертесіне.
Ал бұлбұл әнім,
Заулатшы-ай, жаным, әй.
Ат байладым ақ үйдің кермесіне,
Жастық қайта мен кепіл келмесіне.
Емеуірін еркімен білдірмесе,
Көз салмаймын ешкімнің бермесіне.

АЛ, ЖАНЫМ-АЙ

Өлең деген немене өнерпазға,
Өлең тұрмақ сөз қиын,
                    ал, жаным-ай, ақылы азға.
Көтерелік көңілді өлең айтып,
Кім бар, кім жоқ ендігі,
                    ал, жаным-ай, келер жазға.
Ал, жаным-ай,
Аман-есен болса екен
Мал-жаның-ай.
Қонған жері елімнің ой болса екен,
Ойды қаптай жайылған, қой болса екен.
Сұрайтыным тағдырдан ауылыңда,
Күнде осындай бас қосар той болса екен.

АЛҚАРАКӨК

Ақ Ертіс тасығанда кемерленген,
Ер жігіт бейнет тартса не көрмеген
Ақ құйрық пәміл шай секілденген,
Көзіңнен айналайын бедерленген.
Алқаракөк,
Шықсын сәулем,
Нұр жайнап,
Шәй орамал бір байлап
Санаменен сарғайып,
Сағындым, сәулем, сені ойлап.
Шалқып бас аяғыңды құла жекей,
Айрылма домбырадан, тіл, көмекей.
Сайраған орта жүзде мен бір бұлбұл,
Ән салған, күйін тартқан кескен көкей.

АЛҚОҢЫР

Еркем-ай, дәнекерсің айнадағы,
Шашақсың жалаулатқан найзадағы.
Жаратқан ақ боз аттай сылаң қағып,
Бейуақыт сейілге шық жайна дағы!
Ахау, ахау, алқоңырдай,
Ән салсаң, ей, бозбала,
Сал осылай.

Жазайын ақ қағазға тізілдіріп,
Қалқаға сөз сөйлейін сызылдырып.
Отырсаң оңашада мәслихатпен,
Шіркіннің екі көзін сүзілдіріп.

АЛҚЫЗЫЛ ТАС

Өленді айт дегенде аңырмаймын,
Аққудай көлден ұшқан мамырлаймын.
Игагай, сәулем,
Игагай.

Ахахау, алқызыл тас,
Ғүсни-құрдас.
Көрген жан дидарыңа
Болмай ма мас.

Жақсының қайда жүрсем жаңындамын,
Жаманға іздегенмен табылмаймын.
Игагай, сәулем,
Игагай.

Серігі әншілердің домбыра ма,
Домбыра тарта берсең болдыра ма.
Баппенен домбыраны қолға алып,
Әнге сал шарықтата оң бұра да.

АЛЛАЖАР

Өлең басы бысмылла деп айтайық, ай,
Жарасымсыз жаман сөз неге айтайық.

Аллажар.

Бәрімізді жаратқан жаппар құдай, ай,
Құдайды айтпай алдымен, нені айтайық.

Аллажар,
Бола берсін аллажар,
Шырқа, сәулем, әнге сал!

Тойда өлең айтамыз бысмыллалап,
Жараспайды отырған бекер қарап.
Топтан озған өлеңмен тұлпар болсаң,
Қосылайын тұсыңнан қабырғалап.

АЛТАЙ

Кербез сұлу керілген алтын Алтай,
Сайрандаған саянда халқын, Алтай.
Ағажай,
Алтайдай жер қайда-ай!
Күн туар ма көретін қайта айналып,
Бейне анамдай ақ шашты жарқын Алтай.
Ағажай,
Алтайдай жер қайда-ай!
Әлемге атың әйгілі Алтай сері,
Атақоныс қазақтың қарт мекені.
Өрбіген ел, өскен жер, қош аман бол!
Қайда барса, ұмытпас елің сені!

АРМАН-АЙ

Айналайын құдайым, несібе бер!
Ойнаған мен күлгенді кешіре көр!
Арман-ай!
Өтті-ау дүние
Жалған-ай!
Ойнаған мен күлгенді кешірмесен,
Тозақ отын су шашып өшіре көр!

Мына заман, қай заман, соқпа заман,
Бұдан басқа қызығың жоқ па, заман?
Бұдан басқа қызығың жоқ болса егер,
Күліп-ойнап қалайық, тоқта, заман!

АУЛЫҢ СЕҢІҢ ІРГЕЛІ

Аулым көшіп барады Көлмекөлге,
Алыс дейді Көлмекөл көрмегенге.
Алыс болса Көлмекөл көрмегенге,
Жаз жарқырап, күн шығар өлмегенге.
Аулың сенің іргелі,
Шай көйлегің бүрмелі.
Айтарыңды айтып қал,
Отырмын ғой жүргелі.

Аулым көшіп барады белден асып,
Белден асқан бұлтпенен араласып.
Алыс аулың кеткенде, қимас қалқам,
Бауырымды жыладым жерге басып.

АХАУ, БИКЕМ

Қозыбақтың қызы едім, атым Ұмсын,
Серттен тайған жігітті құдай ұрсын!
Ақ боз үйдің ішінде мен отырсам,
Мені іздеген жігіттер үйге кірсін.

Ахау, бикем, жар-жар,
Алма мойын ақ сұңқар,
Қош есен бол, құрбым-ай,
Құрбылықпен жүрдім жай.
Бір күн ауру, бір күн сау,
Таба алмадым бабыңды-ай,
Өткен іске өкінбе,
Бір келмесін білдім-ай.

АХАУ, САБАЗ

Белаша, Көксу, Арғат, Алтынтасым-ай,
Инықты бұлт шалған салқын басын-ай.
Тоғыз күн тоқсан келін толғатса да, ай-ау.
Білемін дәл өзіндей жан тумасын-ай.

Ей,

Ахау, сабаз,

Ұшырдың ұясынан балапан қаз.

Бұл өлке — біздің ауыл көктеген жер,
Қорадан ақтылы қой кетпеген жер.
Көзіме от жалындай көрінесің,
Алдымнан келін кесіп өтпеген жер.

Бұл өлке — біздің ауыл жайлаған жер,
Желіге құлын-тайын байлаған жер.
Көзіме от жалындай көрінесің,
Құрбымен бала күнгі ойнаған жер.

АХАУ, ҮРИАЙ-АЙ

Ауылымның қонғаны ой болса екен-ау,
Ойдан төмен жайылған қой болса екен,
Ей, ахау, Үриай-ай.

Қол ұстасып қалқамен отыратын-ау,
Күнде осындай ауылымда той болса екен,

Сүйген жардың ауылы күзегінде,
Жолға қарап күн сайын жүремін де.
Сал күреңмен салдыртып келем деген,
Айтқан сөзің, жан сәулем, жүрегімде.

АХАУ, ҚЫЗҒЫШ

Ендеше қара батыр, қара батыр,
Туылған көптен жалғыз дара батыр.
Қарашы, сипап тұрып кер құласын,
Аяғын, жал-құйрығын тарап жатыр.

Ахау, қызғыш,
Көңіл бұзғыш,
Отырса қасыңда бір қыз
Қымыз құйғыш.

Деген соң бабылады, бабылады,
Бәйгеге жүйрік айғыр шабылады.
Жылқыдан жақын жерде дүбір шықса,
Тынысы шын жүйріктің тарылады.

АХ, УӘЙ

Естілсе ат елендер үбір-дүбір,
Жігітті дүбірлетер жиырма бір.
Барында оралыңның ойна да күл
Келмейді қайта айналып өткен өмір.

Жігітті жиырма бесте қағар пері,
Қатпайды суыт жүрген аттың тері.
Салдықтың салтанатын құрайық бір,
Дәуренді бізден қалған жесін бөрі.